

Коммерциялық банктер

Коммерциялық банктер нарықтық экономикада басты қаржылық делдалдар болып табылады. Өз қызметінің үрдісінде олар ақша нарығында тауар болатын, жаңа талаптар мен міндеттемелерді жасады. Клиенттердің салымдарын қабылдау арқылы банк депозит деген жаңа міндеттеме жасаса, ал қарызды беру арқылы қарыз алушыға жаңа талап қояды. Осы жаңа міндеттемелер мен талаптарды жасау үрдісі қаржылық делдалдықтың негізін құрайды. Несие беруші қарыз алушыға және соған қатысты қаржылық институттар қызметінің қозғалысы орын ауыстыруы, қаржылық ресурстардың құйылуы қаржылық делдалдық деп аталады.

2020 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасында 27 банк жұмыс істейді, оның ішінде шетелдік қатысумен 15 банк, оның ішінде 12 еншілес банк, 100% мемлекет қатысатын 1 банк.

ҚР екінші деңгейдегі банктерінің активтері 2020 жылғы 1 қыркүйектегі жағдай бойынша 29 563,0 млрд. теңге (2020 жылдың басында – 26 785,9 млрд. теңге), 2020 жыл басынан ұлғаю – 10,4% болды. Активтер құрылымындағы ең көп үлесті (жиынтық активтердіңі 47,8%) 15 181,4 млрд. теңге сомада несие портфелі (негізгі борыш) алады (2020 жылдың басында – 14 743,0 млрд. теңге), 2020 жыл басынан ұлғаю – 3,0% болды. Заңды тұлғаларға қарыздар несие портфелінің 27,4% үлесімен 4 163,3 млрд. теңге (2020 жылдың басында – 4 105,3 млрд. теңге немесе несие портфелінің 27,8%-ы), 2020 жыл басынан ұлғаю – 1,4% болды. Жеке тұлғаларға қарыздар несие портфелінің 43,2% үлесімен 6 562,0 млрд. теңге (2020 жылдың басында – 6 220,5 млрд. теңге немесе несие портфелінің 43,0%-ы), 2020

Банктің орындайтын операциялары

```
graph TD; A[Банктің орындайтын операциялары] --> B[Пассивті операциялары]; A --> C[Активті операциялар];
```

Пассивті операциялары-бұл барлық активтік операциялар бойынша банк өтімділігін қамтамасыз ету және пайда табу мақсатында орналастыруға бағытталатын банктік операция

Активті операциялар- бұл пайда табу мақсатында банктік ресурстарды әртүрлі активтер бойынша орналастырылған операция

Коммерциялық банктердің негізгі атқаратын қызметтері

- Ақша қаражаттарын шоғырландыру жіне тарту
- Несие беру
- Шаруашылықтармен есеп жіне төлем жұмыстарын жүргізу
- Төлем құралдарын шығару
- Бағалы қағаздарды шығаруды және орналастыруды ұйымдару
- Сенімхат бойынша клиенттердің мүлкін басқару(яғни траст операциясын жүргізу)
- Клиенттерге кеңес беру

Банк қызметтері

Банктің атқаратын қызметтерін негізінен төмендегідей топтастыруға болады.

- Уақытша бос ақша қаражаттарын тарту, жинақтау және оны қарыз капиталына айналдыру.
- Кәсіпорынға, мемлекетке, жеке адамдарға несие беру бағалы қағаздардан операция жүргізу
- Ақша айналымын ретте. Банк-әртүрлі шаруашылық субъектілердің төлемайналымы жүретін орталық. Банк өзінің есеп айырысу жүйесі арқылы клиенттеріне айырбас, капитал және ақша айналымын жүргізуге мүмкіндік т уғызады
- Айналымға несие құралдарын шығару. Банк клиентін тек жинаған уақытша бос ақша қаражатымен несиелеп қана қоймай, сонымен қатар депозиттік чектерді, вексельдерді шығарумен де несиелейді;
- Экономикалық және қаржылық кеңес беру.

Орындайтын айрықша қызметеріне байланысты банктер **эмиссиялық** және **эмиссиялық емес** болып екіге бөлінеді

Эмиссиялық банк-ол айналысқа ақша белгілерін эмиссиялауға құқығы бар,әдетте;орталық банк.Мемлекеттің Орталық банкінің негізгі мақсаты-айналысқа ақша бірлігін шығару, банктерге ерекше тауар-ақша белгілеріе сату және банк жүйесінің-жоғароы деңгейңндегң банк.

Эмиссиялық емес банктер-коммерциялық,инвестициялық ,инновациялық,ипотекалық және т.с.с банктер.Коммерциялық банктер клиенттерге көрсететін қызмет түрлерін үнемі ұлғайтып тұратын әмбебап үлгідегі банк. Ал басқа банктер бір-екеі қызмет түріне маманданған банктер

Инвестициялық және инновациялық банктер

Инвестициялық және инновациялық банктердің екі түрі де ұзақ уақытқа ақша қаражатын шоғырландырумен маманданады, яғни олар облигация, акция және басқа бағалы қағаздар шығару арқылы ақша тартып кейін ұзақ мерзімге қарызға береді. **Инвестициялық банктер** кәсіпкерлерге қарызға берсе, ал **Иновациялық банктер** технологиялық жаңалықтарды өңдеуді және оны игеруге несиелейді.

Ипотекалық банктер-жерді және жылжымайтын мүліктерді кепілдікке алып, ұзақ мерзімге несие береді. Олар ипотекалық облигация, акция және басқа да бағалы қағаздарды сату арқылы ақша жинақтайды

1	"Al-Hilal" Ислам Банкі" акционерлік қоғамы
2	"Altyn Bank" АҚ China Citic Bank Corporation Limited ЕБ) (бұрынғы атауы "Altyn Bank" АҚ ("Қазақстан Халық Банкі" АҚ ЕБ))
3	"AsiaCredit Bank (АзияКредит Банк)" АҚ (бұрынғы атауы-ББ "Лариба-Банк" АҚ)
4	"Bank RBK" Банкі" АҚ (бұрынғы атауы -"Қазақстандық инновациялық коммерциялық банк" АҚ)
5	"Capital Bank Kazakhstan" АҚ
6	"First Heartland Jýsan Bank" АҚ (бұрынғы атауы - "Цеснабанк" АҚ)
7	"ForteBank" АҚ
8	"Kaspi Bank" АҚ
9	"Алматы қаласындағы Қытай сауда-өнеркәсіп Банкі" АҚ
10	"Альфа-банк" ЕБ АҚ
11	"АТФБанк" АҚ
12	"Банк Kassa Nova" АҚ ("ForteBank" АҚ ЕБ)
13	"Еуразиялық банк" АҚ
14	"Заман-Банк" Ислам банкі" АҚ
15	"Қазақстан Халық Жинақ Банкі" АҚ
16	"ҚАЗАҚСТАН-ЗИРААТ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАНКІ" ЕБ АҚ
17	"Қазақстанның тұрғын үй құрылыс жинақ банкі" АҚ
18	"Нұрбанк" АҚ
19	"Пәкістан Ұлттық банкінің" Қазақстандағы ЕБ АҚ
20	"Ситибанк Қазақстан" АҚ
21	"ЦентрКредит Банкі" АҚ
22	"Шинхан Банк Қазақстан" АҚ
23	«Ресей Жинақ банкі» АҚ ЕБ (Бұрынғы атауы -"ТЕХАКАВАНК" АҚ)
24	АҚ ЕБ "Қазақстандағы Қытай Банкі"
25	Банк ВТБ (Қазақстан) АҚ ЕҰ
26	'Хоум Кредит энд Финанс Банк " Акционерлік Қоғамы Еншілес Банк

Банктердің экономикадағы рөлі

Банктердің экономикадағы маңызын олардың атқаратын операцияларын анықтайды. Коммерциялық банктердің операциялары негізінен мына топтарға бөлінеді; пассив (қаражат тарту); актив (қаражатты орналастыру); комиссиялық делдалдардың (клиенттің тапсырысы бойынша комиссиялық ақылы) және сенімді операциялар.

Соңғы кездері коммерциялық банктермен басқа несие мекемелерінің арасындағы бәсеке күшейе түсед. Бәсеке банктердің жаңа қызмет түрлерін іздестіруге, клиенттерге ұсынатын қызмет түрлерін өсіруге және қызмет көрсету саласын жақсартуға ынталандырады. Сондықтан қызмет нарығындағы өз орнын ұлғайту үшін олар банктерге тән емес операцияларды батыл меңгеріп, қаржылық кәсіпкерлікте кең қолданылуда. Сайып елгенде банктердің экономикадағы рөлі артуда